

RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA

CIVILINĖS SAUGOS UŽDAVINIŲ VYKDYMO RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖJE 2024 METAIS ANALIZĖ

2024 m. sausio 28 d.

Radviliškis

Radviliškio rajono savivaldybės administracijos civilinės saugos uždavinių vykdymo analizė už 2024 metus parengta vadovaujantis 2024 metų Civilinės saugos veiklos priemonių planu.

1. Ekstremalieji įvykiai, ekstremaliosios situacijos ir jų padariniai

Radviliškio rajono savivaldybės mero 2024 m. liepos 31 d. potvarkiu Nr. M-419 (8.9E) „Dėl savivaldybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir operacijų vadovo paskyrimo“ paskelbta savivaldybės lygio ekstremali situacija Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje dėl stichinio meteorologinio reiškinio – labai smarkaus lietaus ir kartu pavojingo meteorologinio reiškinio – smarkaus vėjo. Gauti 47 gyventojų prašymai „Dėl lėšų skyrimo“. Prašymus nagrinėjo Savivaldybės mero 2024 m. vasario 7 d. potvarkiu Nr. M-71 (8.9E) „Dėl prašymų suteikti valstybės paramą už žalą, patirtą dėl krizės ar ekstremalios situacijos, nagrinėjimo darbo grupės sudarymo“ sudaryta Darbo grupė, parengė išvadas ir išsiuntė Lietuvos Respublikos Finansų ministerijai 2024 m. rugsėjo 20 d. Nr. S-3281 (8.9E) „Dėl informacijos pateikimo“. Atsakymo iš Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos iki šiol Radviliškio rajono savivaldybė negavo.

2024 metais Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Radviliškio rajono policijos komisariato pareigūnai buvo gavę 29 pranešimus apie rastus sprogmenis. Tai devyniais atvejais daugiau nei 2023 metais, kai tokių atvejų buvo bet 20. Rajone rasta ir sunaikinta aviacijos bomba „SAB-100“, pirmo pasaulinio karo 75 mm artilerijos sviedinys, 122 mm artilerijos sviedinys, prieštankinė mina T.Mi.42, 72 mm artilerijos sviedinys, karo laikų aviacijos sprogmuo, aviacijos bomba SD-1, 37 mm sviedinys, 3 granatas su trimis sprogdikliais, 85 mm artilerijos sviedinys, aviacinės bombos „FAB50“ ir „FAB500“, F1 kovinės granatos be sprogdiklio, granata F1, minosvaidžio mina ir rankinė granata, Antrojo pasaulinio karo 23 mm artilerijos sviedinys, minosvaidžio mina, aviacijos bombos, 2 vnt. 45 mm artilerijos sviedinių, 37 mm artilerijos sviedinys ir II Pasaulinio karo sviedinys, granatsvaidis (1 vnt.), sviedinys (1 vnt.), šovinių konteineris (1 vnt.), aviacijos bomba FAB 100 (5 vnt.), FAB 50 (2 vnt.) bei 152 mm artilerijos sviedinys, 50 mm II Pasaulinio karo minosvaidžio mina, 88 mm artilerijos sviedinys, 76 mm artilerijos sviedinys, II Pasaulinio karo laikų aviacinė bomba.

Gyventojų evakavimo nurodytais atvejais neprireikė, sprogmenys sunaikinami vietoje arba gabenami sunaikinimui tam tinkamose vietose.

2. Savivaldybės lygio civilinės saugos pratybos

2024 m. spalio 9 d. 14 val. 13 min. organizuotos kompleksinės civilinės saugos pratybos „Gaisras Radviliškio rajono savivaldybės pastate, būtinų paslaugų teikimo užtikrinimas gyventojams“. Kompleksinių pratybų scenarijuje buvo numatyta, kad 2024 m. spalio 9 d. 14 val. Radviliškio rajono savivaldybės administracijos pastate (Aušros a. 10, Radviliškis), 2-ame aukšte esančioje elektros skydinėje kilo gaisras. Administracijos darbuotojas, pamatęs liepsną ir dūmus, bandė užgesinti gaisrą esamomis pirminėmis gesinimo priemonėmis, tačiau jam nepasisekė numalšinti ugnies. Ugnis plėtėsi, dūmai išplito visuose savivaldybės pastato patalpose, nuo karščio išdužo keli pastato langai antrame aukšte. Atvira ugnis darbuotojams užkirto saugų evakavimosi kelią. Ugniagesiai, atvykę gesinti gaisro, pastato pirmame aukšte rado darbuotoją, kuriai buvo lūžusi koja, antrame aukšte rado du darbuotojus, galimai apsinuodijusius smalkėmis, trečiame aukšte rasta darbuotoja prakirsta galva ir sutrikusia koordinacija. Atliekant gesinimo darbus buvo sulieti keli pastato aukštai, užlieti kabinetai, archyvas, pažeista serverių saugykla, dėl šių priežasčių ugniagesiai uždraudė vykdyti veiklą Radviliškio rajono savivaldybės administracijos pastate. Policija riboja eismą aplink administracijos pastatą. Aktyvuojamas Ekstremaliųjų situacijų operacijos centras (ESOC) apsvarstyti Savivaldybės administracijos būtinų paslaugų teikimo gyventojams galimybes. Pratyboms vadovavo administracijos direktorė Eglė Ivanauskytė, o gebėjimą ir pasirėngimą spręsti ekstremalias situacijas stebėjo meras Kazimieras Račkauskis, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM Šiaulių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyriaus vyriausiasis specialistas Alfonsas Račinskas, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM Šiaulių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Radviliškio priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos viršininkas Aurimas Bička, Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Radviliškio rajono policijos komisariato viršininkas Mindaugas Beržanskis ir Greitosios medicinos pagalbos tarnybos Šiaulių filialo Radviliškio teritorinio skyriaus skubiosios medicinos pagalbos slaugos specialistė Aurelija Noreikaitė. Pratybų metu buvo uždūmintos Savivaldybės administracijos patalpos, suveikė priešgaisrinės apsaugos signalizacija, apie kilusį „gaisrą“ ir evakavimosi būtinybę darbuotojus įspėjo meras K. Račkauskis. Kadangi darbuotojai apie pratybas nežinojo, iš pradžių buvo siek tiek pasimetimo, tačiau labai greitai darbuotojai paliko patalpas per saugius išėjimus, o už priešgaisrinę saugą atsakingi darbuotojai atliko jiems pavestus veiksmus. Atvykę ugniagesiai pastate rado keturis nukentėjusius darbuotojus, kuriuos sėkmingai išvedė iš pastato ir perdavė medikams bei tęsė gaisro gesinimą. Policijos pareigūnai tuo metu apsaugojo įvykio vietą ir užtikrino gyventojų bei eismo saugumą. Buvo aktyvuotas ESOC, kurio nariai turėjo apsvarstyti Savivaldybės administracijos būtinų paslaugų teikimo gyventojams galimybes, nuspręsti, kur būtų galima įkurti laikinas darbo vietas, kokie žmogiškieji ištekliai ir priemonės yra reikalingi būtinų paslaugų užtikrinimui. ESOC posėdžiui vadovavo Savivaldybės vicemeras Alfredas Juozapavičius. Po pratybų su tarnybų vadovais buvo aptarta pratybų eiga ir trūkumai. Prieita prie išvados, kad trūkumų ir nesklandumų buvo, tačiau funkcinės pratybos buvo sėkmingos. Savivaldybės meras K. Račkauskis aptarimo pabaigoje paprašė vertintojų, kad jie surašytų griežtas ir tikslias vertinimo išvadas, su kuriomis bus supažindinti visi administracijos darbuotojai, tikintis, kad ateityje tos pačios klaidos nebepasikartos.

Pratybos buvo organizuojamos pagal praėjusiais metais gruodžio mėnesį Savivaldybėje vykusią civilinės saugos stalo pratybų „Gaisras Radviliškio rajono savivaldybės pastate, būtinų paslaugų užtikrinimas gyventojams“ scenarijų.

Bendras pratybų įvertinimas – labai gerai.

3. Ekstremaliųjų situacijų operacijų centro posėdžiai ir jų metu svarstyti klausimai.

2024 metais įvyko 6 Radviliškio rajono savivaldybės ekstremaliųjų situacijų operacijų centro (toliau ESOC) posėdžiai, kurių metu svarstyti klausimai:

- Dėl evakuacijos, kilus (ar jau esant) ekstremaliajai situacijai ar karo veiksams, plano įgyvendinimo (pagal užduoti savivaldybėms).
- Dėl atlikto ūkio subjektų ir kitų įstaigų pasirengimo reaguoti į ekstremalias situacijas įvertinimo.
- Dėl gaisrų atvirose teritorijose, miškuose pavojaus ir jų prevencijos rajone organizavimo.
- Dėl priedangų skaičiaus didinimo.
- Kolektyvinės apsaugos statiniai.
- Dėl Radviliškio rajono savivaldybės 2024–2026 metų ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano patvirtinimo.
- Dėl Lietuvos Respublikos ministro pirmininko 2024 m. kovo 18 d. nutarimo „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo“.
- Situacija po audros ir stichinio lietaus.
- Ekstremalios situacijos Radviliškio rajone aptarimas.
- Siūlymas atšaukti ekstremaliąją situaciją Radviliškio rajone.
- Priešgaisrinės saugos pratybų Radviliškio rajono savivaldybės pastate aptarimas ir įvertinimas.
- Dėl savivaldybės administracijos direktorės 2024 m. balandžio 8 d. įsakymo Nr. A-167-(8.2E) „Dėl Radviliškio rajono savivaldybės paplūdimių ir maudyklų parengimo maudymosi sezonui įvertinimo“ vykdymo ir paplūdimių ir maudyklų patikrinimo rezultatų aptarimo.

4. Gyventojų švietimas civilinės saugos klausimais

2 akcijos, 2 atmintinės, lankstinukai, 2 televizija, 10 kartų viešinta informacija interneto puslapyje).

2 akcijos – dalyvavimas pristatant 72 val. išgyvenimo krepšį Suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriuje Radviliškio Trečiojo amžiaus universiteto senjorams, šaltibarščių šventėje.

Atmintinės, lankstinukai – Suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriuje Radviliškio Trečiojo amžiaus universiteto senjorams, šaltibarščių šventėje (72 val. išgyvenimo krepšys, bendra informacija apie civilinę saugą).

Televizija – kompleksinės pratybos „Gaisras Radviliškio rajono savivaldybės pastate, būtinų paslaugų užtikrinimas gyventojams“ Radviliškio rajono savivaldybės meras Kazimieras Račkauskis, Administracijos direktorė Eglė Ivanauskytė, Radviliškio priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos viršininkas Aurimas Bička, Šiaulių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Civilinės saugos skyriaus vyriausiasis specialistas Alfonsas Račinskas, patarėja, atliekanti savivaldybės parengties pareigūno funkcijas Raminta Laurutienė (Etaplius TV, Šiaulių televizija). 2024 m. rugpjūčio 16 d. patarėja, atliekanti savivaldybės parengties pareigūno funkcijas Raminta Laurutienė, dėl 2024 m. rugpjūčio 15 d. naktį kilusio gaisro daugiabutyje, Stiklo gatvėje, Radviliškyje.

Informacija interneto puslapyje www.radviliskis.lt – poilsis prie vandens, „Bus tikrinamos perspėjimo sistemos – visoje šalyje bus įjungtos sirenos“, surengtos pratybos, kaip elgtis įvykus avarijai Baltarusijoje esančioje atominėje elektrinėje, informacinis renginys „Civilinės saugos stiprinimas vietos bendruomenėse“, Karinių oro pajėgų Šiaulių Aviacijos bazės informacija apie galimus garsus, panašius į sprogimą, „Savivaldybės administracijos pastate kilo gaisras – funkcinės pratybos buvo sėkmingos“, Meteo.lt informacija apie stichinius reiškinius, dalyvavimas Suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyriuje Radviliškio Trečiojo amžiaus universiteto, šaltibarščių šventėje.

Dalyvauta tikrinant Radviliškio rajono maudymosi vietas, peržiūrėta informaciniuose stenduose esanti informacija apie saugų elgesį prie vandens telkinio ir vandenyje.

5. Civilinės saugos mokymas Savivaldybės Administracijos darbuotojų mokymai.

Radviliškio rajono savivaldybės administracijos darbuotojams 2024 m. gruodžio 10 d. organizuoti darbuotojų civilinės saugos mokymai. Mokymai organizuoti dviem grupėmis. Administracijos darbuotojai, dalyvavę mokymuose, pagilino žinias apie gaisro gesinimą ir gesintuvų rūšis. Radviliškio priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos specialistai paaiškino, kurios rūšies gesintuvai yra tinkami gesinti skirtingus gaisro šaltinius. Išklause teorijos, mokymų dalyviai įgytas žinias pritaikė praktikoje – milteliniu gesintuvu gesino ugnį.

Mokymuose dalyvavo 116 administracijos darbuotojų.

6. Valstybės biudžeto skirtos lėšos ir jų panaudojimas.

2024 m. Radviliškio rajono savivaldybei iš valstybės biudžeto buvo skirta 39500,00 eurų civilinės saugos funkcijai vykdyti. Iš jų 28609,00 eurų darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms.

Per 2024 m. kitoms civilinės saugos veiklos funkcijoms vykdyti išleista

Gyventojų švietimui ir mokymui – 847,00 eurai;

Prekėms ir paslaugoms – 7445,18 eurai;

Gyventojų perspėjimo sistemų eksploatavimo ir techninės priežiūros išlaidoms – 2598,82 eurai.

2024 m. įsigyta:

Dūmų detektoriai (60 vnt.) – 358,64 eur,

IBC 1000 litrų konteineris maistinis (16 vnt.) – 4862,94 eur,

Biuro popierius – 187,25 eur,

Kanceliarinės prekės – 162,70 eur,

Lankstinukai, lipdukai – 847,00 eur.

7. Gyventojų perspėjimo ir informavimo sistemų būklė

Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje yra 16 centralizuoto valdymo ir 3 vietinio valdymo elektros sirenos.

Už centralizuoto valdymo ir vietinio valdymo sirenų techninę priežiūrą yra atsakinga Savivaldybė.

Jų būklė yra gera, nemaža dalis gyventojų perspėjimo sirenų yra atnaujinta.

Radviliškio rajono savivaldybė skyrė 8399,82 eur (su PVM), įsigytos elektroninės sirenos (2 vnt.). **Elektroninės sirenos sumontuotos Kėdainių g. 32, Skėmiai ir Šiaulėnų g. 27 Šaukoto mstl.**

8. Savivaldybės mero fondas ir jo panaudojimas.

Radviliškio rajono savivaldybės mero fondas 2024 m. buvo 110000,00 eurų. Mero fondas panaudotas nebuvo.

9. Priedangos

2024 m. spalio 21 d. Radviliškio r. savivaldybės mero potvarkiu Nr. M-562 (8.9E) buvo patvirtintas Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje esančių priedangų sąrašas.

Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje yra numatytos 45 priedangos. Priedangoje talpinamų gyventojų skaičius iš viso 10500 (29,23% nuo visų rajono gyventojų), parinktų priedangų patalpų plotas 15750 kv. m.

Priedangos:

1. Taikos g. 12, Aukštelkai (seniūnija, mokykla) priedangos plotas 250 kv.m., talpinamų gyventojų skaičius – 166.
2. Taikos g. 6, K. Gražioniai (med. Punktas, kultūros namai) priedangos plotas 100 kv.m., talpinamų gyventojų skaičius – 66.
3. R. Žebenkos g. 2, Baisogala, (Baisogalos pirminės sveikatos priežiūros centras) priedangos plotas 150 kv.m., talpinamų gyventojų skaičius – 100.
4. R. Žebenkos g. 12, Baisogala, (Lietuvos sveikatos mokslų universiteto gyvulininkystės centras, VšĮ (Baisogalos sodybos dvaras) priedangos plotas 240 kv.m., talpinamų gyventojų skaičius – 160.
5. Mokyklos g. 25, Baisogala (Radviliškio r. Baisogalos gimnazija) priedangos plotas 237kv.m., talpinamų gyventojų skaičius – 158.
6. Grinkiškio g. 18, Baisogala (Radviliškio r. Baisogalos mokykla – -darželis) priedangos plotas 138 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 92.
7. Parko g. 16, Pakiršinys (Radviliškio r. Baisogalos mokyklos – darželio Pakiršinio ikimokyklinio ir pradinio ugdymo skyrius)) priedangos plotas 56 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 37.
8. Dariaus ir Girėno g. 32, Radviliškis (Sodra, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Šiaulių skyriaus Radviliškio poskyrio rūšys) priedangos plotas 40 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 26.
9. Gedimino g. 77, Radviliškis (Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centro rūšys) priedangos plotas 650 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 433.
10. Gedimino g. 81, Radviliškis (Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centro rūšys) priedangos plotas 900 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 600.
11. Laisvės a. 36 A, Radviliškis (Penkiaaukštis daugiabutis) priedangos plotas 100 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 66.
12. Dariaus ir Girėno g. 27, Radviliškis (Radviliškio suaugusiųjų ir jaunimo neformaliojo ugdymo skyrius) priedangos plotas 138 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 92.
13. Gedimino g. 9, Radviliškis (Viešojo įstaiga Radviliškio ligoninė) priedangos plotas 1834 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 1222.
14. Topolių g. 1, Radviliškis (Lopšelis – -darželis “Kregždutė”) priedangos plotas 200 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 133.
15. Radvilų g. 6, Radviliškis (Vincas Kudirkos progimnazija) priedangos plotas 583 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 388.
16. Gražinos g. 8, Radviliškis (Radviliškio Gražinos pagrindinė mokykla) priedangos plotas 150 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 100.
17. Vaižganto g. 29, Radviliškis (Radviliškio Vaižganto progimnazija) priedangos plotas 117 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 78.
18. Stiklo g. 8, Radviliškis (Karatė klubo “Kentauros” patalpos) priedangos plotas 230 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 153.

19. A. Povyliaus g. 12, Radviliškis (Lopšelis – -darželis “ Eglutė”) priedangos plotas 150 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 100.
20. Gedimino g. 63A, Radviliškis (Valstybinės maisto veterinarijos tarnybos priežiūros departamento Šiaulių apygardos priežiūros skyrius)) priedangos plotas 34,05 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 23.
21. Aušros a. 10, Radviliškis (Radviliškio rajono savivaldybė) priedangos plotas 182 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 121.
22. Lizdeikos g. 6C, Radviliškis (Lizdeikos gimnazija) priedangos plotas 126 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 84.
23. Kaimynų g. 12, Radviliškis (DNSB „Uosis“) priedangos plotas 20 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 13.
24. Maironio g. 6, Radviliškis (DNSB „Devynaukštis M-6“) priedangos plotas 80 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 53.
25. Stiklo g. 10, Radviliškis (DNSB „Giraitė“) priedangos plotas 50 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 33.
26. Vaižganto g. 58C, Radviliškis (DNSB „Rytas-Šalna“) priedangos plotas 70 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 46.
27. Vaižganto g. 30C, Radviliškis (DNSB „Vaižgantina“) priedangos plotas 90 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 60.
28. Šaltinio g. 7, Šeduvos miestas (Šeduvos lopšelis – -darželis) priedangos plotas 522 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 348.
29. Vilniaus g. 4, Šeduvos miestas (Šeduvos suaugusiųjų globos namai) priedangos plotas 100 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 66.
30. Vilniaus g. 1, Šeduvos miestas (Šeduvos kultūros ir amatų centras) priedangos plotas 100 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 66.
31. Laisvės a. 29, Šeduvos miestas (Šeduvos Bendruomenė) priedangos plotas 70 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 46.
32. Pilies g. 17, Šeduvos miestas (Radviliškio raj. Šeduvos Gimnazija) priedangos plotas 495 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 330.
33. Pilies g. 19, Šeduvos miestas (Radviliškio raj. Šeduvos Gimnazija) priedangos plotas 99 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 66.
34. Panevėžio g. 30, Šeduvos miestas (Radviliškio raj. Šeduvos Gimnazija) priedangos plotas 366 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 244.
35. Algirdo g. 22, Alksniupiai, Pakalniškių sen. (Alksniupių pagrindinė mokykla) priedangos plotas 200 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 133.
36. B. Buračo g. 1, Šiaulėnai (Šiaulėnų miestelio kultūros namai) priedangos plotas 93 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius 62.
37. Tilto g. 41, Grinkiškis (Grinkiškio seniūnija) priedangos plotas 150 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 100.
38. Tilto g. 32, Grinkiškis (Grinkiškio Jono Poderio gimnazijos rūšys) priedangos plotas 398 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 265.
39. Vaižganto g. 4, Sidabravas (Sidabravo ambulatorija, biblioteka) priedangos plotas 100 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 66.
40. Alyvų g. 5, Skėmiai (Skėmių seniūnija) priedangos plotas 40 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 26.
41. Dotnuvos g. 1, Pociūnėliai (Radviliškio r. Baisogalos gimnazijos Pociūnėlių skyrius) priedangos plotas 100 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 66.

42. Šeduvos 1, Pociūnėliai (Radviliškio r. Pociūnėlių kultūros namai) priedangos plotas 90 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 60.
43. Gomertos g. 1, Šaukotas (Šaukoto mokykla) priedangos plotas 200 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 133.
44. Šiaulėnų g. 46, Šaukotas (Šaukoto Bendruomenė, ambulatorija) priedangos plotas 150 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 100.
45. Jaunimo g. 3, Papušynys (Papušynio kaimo bendruomenės namai) priedangos plotas 25 kv. m., talpinamų gyventojų skaičius – 16.

Visos 45 priedangos yra pažymėtos specialiu ženklu.